

УДК 351.824.1

С. О. Колісник,
здобувач, Міжрегіональна академія управління персоналом
ORCID ID: 0000-0003-3121-1065

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.15—16.125

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВОЮ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У НАФТОПЕРЕРОБНОМУ КОМПЛЕКСІ

S. Kolisnyk,
Candidate for a degree, Interregional Academy of Personnel Management

DEVELOPMENT OF ECONOMIC INCENTIVES BY THE POWER OF INNOVATIVE ACTIVITY IN THE OIL REFINERY COMPLEX

Визначено, що стратегічно нафтопереробка в Україні, як у будь-якій розвиненій країні, має бути орієнтована на внутрішній ринок. Сьогодні внутрішній ринок енергоносіїв, і в першу чергу, ринок нафтопродуктів, розвинений в Україні слабо. Завдання реформування внутрішнього ринку на державному рівні можна вирішити шляхом вжиття наступних заходів: будівництво власних нафтопереробних заводів; залучення комерційних структур до співпраці з великими нафтовими компаніями Європи та світу на умовах франчайзингу. Франчайзинг здійснює свою діяльність під товарним знаком франчайзера, використовуючи його репутацію та імідж, а тому більшість кінцевих споживачів ідентифікує його за своїм фірмовим стилем та особливостями роботи з франчайзером. Робота в рамках кооперації перед'являє до учасників співробітництва підвищені вимоги щодо якості виробленої продукції (виконаних робіт) та чіткого дотримання ритмічності поставок (виробництва); продаж нафтопродуктів комерційним структурам, які не мають власного виробництва, через торгові біржі та під контролем державних органів.

Удосконалено вектори розвитку внутрішнього ринку нафтопродуктів, а саме: будівництво власних нафтопереробних заводів; залучення комерційних структур до співпраці з великими нафтовими компаніями Європи та світу на умовах франчайзингу; продаж нафтопродуктів комерційним структурам, які не мають власного виробництва, через торгові біржі та під контролем державних органів.

Розроблено економічний механізм стратегічного управління нафтопереробним комплексом концептуальною моделлю, яка передбачає використання наступних інструментів: прямі та непрямі методи державного регулювання (податково-кредитна політика, державна інноваційна фінансово-кредитна установа, спеціальні податкові режими); стратегічне планування та програмування (державний центр планування та регулювання розвитку нафтопереробного комплексу, регіональні стратегії та програми, Формування кластерів конкурентоспроможності, державно-приватні партнерства); державне підприємництво (створення державних компаній для управління ринками нафто-продуктів та здійснення товарних інтервенцій у період підвищеного попиту, консолідоване приватне та державне інвестування в реконструкцію та будівництво нафтопереробних заводів).

It is indicated that strategically oil refining in Ukraine, like in any other country, can be oriented to the domestic market. Today, the internal market of energy resources, and in January, the market of petroleum products, the distribution in Ukraine is weak. The task of reforming the domestic market in the sovereign region can be achieved by the way of the coming visits: the life of the power oil refineries; zaluchennya commercial structures to spivpratsi z great oil companies of Europe and the world on the minds of franchising. Franchising develops its activity under the trademark of the franchisor, victorious reputation and image, and moreover, there are more kintsevyh sympathizers in identifying it for its own brand style and peculiarities of work with the franchisor.

The work within the framework of cooperation presents to the participants of the spivrobnitstva the promotion of both the quality of the viable products (vykonanyh robit) and the clear understanding of the rhythmicity of the deliveries (the virobnitstva); sales of naphthoproducts to commercial structures, yaki not mayut vlasnogo vyrobnitstvu, through trade exchanges and under the control of state authorities. Improved vector and development of the domestic market of naphthoproducts, and at the same time: life of oil refineries; zaluchennya commercial structures to spivpratsi z the great oil companies of Europe and the world on the minds of franchising; sales of naphthoproducts to commercial structures, yaki not mayut vlasnogo vyrobnitstvu, through trade exchanges and under the control of state authorities.

The economic mechanism of strategic management of the naphtho-refining complex has been developed into a conceptual model, as a way of transferring attacking tools: direct and indirect methods of state regulation (subsistence and credit policy, state innovation financial and credit system, special tax regimes); strategic planning and programming (state center planning and regulating the development of the naphtho-refining complex, regional strategies and programs, formation of clusters in competitiveness, state-private partnerships); state-owned enterprises (combination of state-owned companies to manage the markets of naphtho-products and the development of commodity interventions during the period of the promotion of drinking, consolidation of private state-owned investments in the reconstruction and life of oil refineries).

Ключові слова: держава, заходи економічного стимулювання, інноваційна діяльність, нафтопереробний комплекс.

Key words: power, enter economic incentives, innovation activities, oil refinery complex.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розглядаючи інститут державного управління нафтопереробним комплексом з історичної точки зору, можна відзначити той факт, що держава постійно знаходилася і знаходиться в пошуку оптимального варіанту державного управління нафтопереробним комплексом та взаємодії з його суб'єктами господарювання. Головним напрямом у переробці нафти, що вимагає посилення ролі держави, є збільшення глибини переробки. Саме держава отримує основну вигоду від ефекту глибокої переробки нафти, тому вона має створити такі умови, за яких компанії, що інвестують у процес глибокої переробки, змогли б окупати свої витрати в розумні терміни. Зробити це можна шляхом участі держави у проектах, надання податкових пільг, сума яких має визначатися за умов нормативного терміну окупності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналізом економічного стимулювання державою інноваційної діяльності у нафтопереробному комплексі займалися відомі дослідники, серед яких Богма О.С., Войнаренко М. П., Ковальова Ю.М., Портер М., Семєнов Г.А., Соколенко С.І., Федорова В. Г. та інші.

При всій важливості проведених досліджень недостатньо опрацьованими залишилися заходи економічного стимулювання державою інноваційної діяльності у нафтопереробному комплексі.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою проведеного дослідження є розробка заходів економічного стимулювання державою інноваційної діяльності у нафтопереробному комплексі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Найбільш серйозними перешкодами для вкладення коштів у побудову та модернізацію українських НПЗ є російська військова агресія в Україні. У квітні 2022 р. російські окупанти практично знищили два українські НПЗ (Одеський НПЗ, Кременчуцький НПЗ). Шебелинський ГПЗ та Кременчуцький НПЗ були двома підприємствами нафтопереробного комплексу, які залишалися у працюючому стані (табл. 1).

До військових дій в Україну імпорту палива відбувався з Білорусі та Росії. На даний час постачання палива переорієнтоване на Європу.

Стратегічно нафтопереробка в Україні, як у будь-якій розвиненій країні, має бути орієнтована на внут-

Таблиця 1. Нафтопереробні підприємства в Україні

НПЗ	Контролюючий акціонер	Проектна потужність (млн тонн)	Виробництво 2017 р. (млн тонн)	Якість переробки	Регіон	Стан
Кременчуцький НПЗ	група Приват	18	2,1	Бензин: Євро-5 ДП: Євро-5	Полтавська область	працює
Лисичанський НПЗ	Роснафта	24	0	Бензин: Євро-4 ДП: Євро-5	Луганська область	зупинено березень 2012
Херсонський НПЗ	Група Альянс^ (Росія)	3,7	0	Бензин: Євро-1 ДП: Євро-1	Херсонська область	зупинено травень 2009
Дрогобицький НПЗ	Альфа-нафта і група Приват	3,9	0	Бензин: Євро-1 ДП: Євро-1	Львівська область	зупинено січень 2012
Одеський НПЗ	ФДМУ	3,9	0	Бензин: Євро-3 ДП: Євро-4	Одеська область	зупинено жовтень 2010
Надвірнянський НПЗ	група Приват	3,5	0	Бензин: Євро-1 ДП: Євро-1	Івано-Франківська область	зупинено травень 2009
Бродівський НПЗ	СП «БродАгроОйл»	8,0			Львівська область	не реалізовано
Феодосійський НПЗ		1,0			АР Крим	не реалізовано
Шебелінський ГПЗ	Укргазвидобування	1,0	0,5	Бензин: Євро-5 ДП: Євро-5	Харківська область	працює

Джерело: [1].

рішній ринок. Сьогодні внутрішній ринок енергоносіїв, і в першу чергу, ринок нафтопродуктів, розвинений в Україні слабо. Завдання реформування внутрішнього ринку на державному рівні можна вирішити шляхом вжиття наступних заходів:

— будівництво власних нафтопереробних заводів. За експертними оцінками на будівництво одного заводу необхідно 1—2 млрд дол. США та 5—7 років будівництва [2].

— залучення комерційних структур до співпраці з великими нафтовими компаніями Європи та світу на умовах франчайзингу. Франчайзинг здійснює свою діяльність під товарним знаком франчайзера, використовуючи його репутацію та імідж, а тому більшість кінцевих споживачів ідентифікує його за своїм фірмовим стилем та особливостями роботи з франчайзером. Робота в рамках кооперації пред'являє до учасників співробітництва підвищені вимоги щодо якості виробленої продукції (виконаних робіт) та чіткого дотримання ритмічності поставок (виробництва);

— продаж нафтопродуктів комерційним структурам, які не мають власного виробництва, через торгові біржі та під контролем державних органів.

Система стягування акцизів на нафтопродукти вимагає коригування. До війни "акциз на бензин в Україні становив 213,5 євро за 1 тис. л, на дизельне паливо — 139,5 євро. Тобто при курсі євро в 33,29 грн за 1 євро вартості 1 л бензину тільки акцизний податок займає більше 7 грн, а у вартості 1 л дизеля — 4,6 грн" [3]. Доцільним запровадження регресивної шкали акцизу на нафтопродукти, коли від поліпшення якості палива позначиться зменшення ставки акцизу. Такий захід дозволить підвищити конкурентоспроможність високотехнологічних та екологічно безпечних палив на українському ринку нафтопродуктів.

Організація низки ринкових інститутів в Україні може сприяти формуванню ринкових цін у країні та пом'якшенню цінових коливань, у тому числі: біржі — як механізму об'єктивного визначення незалежними суб'єктами ринку рівноважної ціни на нафтопродукти; формування резерву нафтопродуктів під оперативним управлінням держави, а також комерційних запасів нафтопродуктів, що є необхідним для посилення регулюючої ролі держави на ринку нафтопереробки.

Структура ринку нафтопереробки в Україні має вільний ресурсний потенціал. Це дозволяє організувати повноцінну (класичну) товарну біржову секцію на товарній біржі "Українська енергетична біржа" з розрахунками через поставки реального товару, і на її основі застосувати ціну спот, створити ф'ючерсний майданчик для торгівлі стандартними контрактами на нафтопродукти. Відсутність в Україні ринку контрактів на нафтопродукти не дозволяє встановлювати реальні ринкові ціни та визначати цінові орієнтири.

Розвиток ринку стандартних ф'ючерсних контрактів згодом матиме велике значення для української економіки. Він сприяє підвищенню прозорості механізмів ціноутворення, дозволяє перерозподіляти ринкові ризики учасників торгів. "Страхова" функція ф'ючерсних контрактів вносить у ринкову економіку елементи визначеності та планування, сприяє подолання монополізації завдяки високому рівню конкуренції на ринку відповідних стандартних контрактів. Крім того, такі контракти сприяють економіці завдяки можливості страхування ринкових та курсових ризиків.

Слабкою ланкою в державному регулюванні нафтопереробного комплексу є відсутність дієвих непрямих методів, тобто стимулюючих механізмів, що спонукають компанії модернізувати нафтопереробні виробництва, поглиблювати переробку сировини, виробляти продукцію з більшою часткою доданої вартості та цінності.



Рис. 1. Концептуальна модель економічного механізму стратегічного управління нафтопереробним комплексом

Пропонується в економічній політиці держави активно використовувати стимулюючі функції податкового та кредитно-грошового методів державного регулювання для розвитку нафтопереробних виробництв на основі механізмів державно-приватного партнерства. Під стимулюючими інструментами податкового методу маються на увазі такі інструменти, які принципово впливають на особливості реалізації інвестиційних проектів у нафтопереробці: обґрунтована зміна порядку розрахунку податкових баз; обґрунтована зміна розмірів податкових ставок; розробка спеціальних податкових режимів. Конкретні податкові інструменти, що підвищують привабливість інвестиційних проектів, наведено на рис. 1.

Напрями вдосконалення інструментів кредитно-грошового методу поділяються на: формування спеціалізованих галузевих кредитних інститутів чи міжгалузевих; розробка кредитних продуктів, актуальних для довгострокових та капіталомістких інвестиційних проектів; розробка інститутів та механізмів забезпечення кредитів. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа утворена з метою здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності, а також залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для розвитку реального сектору економіки, підвищення вітчизняного потенціалу з експорту продукції, що виробляється на підприєм-

ствах галузей національної економіки, захисту та підтримки національного товаровиробника [4].

Перспективним з погляду джерела інвестицій, а також страхування ризиків є економічний механізм Кіотського протоколу. Щодо України, деяка частина коштів від продажу квот на викиди парникових газів може бути використана для створення гарантійного фонду, призначеного для покриття кредитних ризиків інвестицій. Для нафтопереробного комплексу використання даних механізмів могло б сприяти залученню додаткових інвестицій у ресурсозберігаючі та енергозберігаючі проекти, що дозволяють знижувати викиди CO_2 , CH_4 , N_2O . Замість того, щоб переказувати кошти за придбані квоти країні-продавцю, країна-покупець відповідно до укладеної угоди могла б розмістити ці кошти у вигляді гарантійного або страхового фонду в закордонному банку, що представляє гарантії, необхідні для отримання кредиту, приватним інвесторам.

Реалізацію низки проектів у нафтопереробному комплексі можна вирішувати на основі взаємовигідної інтеграції держави та бізнесу. Під принципами державно-приватного партнерства мається на увазі насамперед спільне вкладення коштів у виробничу та транспортну інфраструктуру, а також забезпечення державних гарантій при отриманні кредитів на модернізацію та будівництво нафтопереробних виробництв.

Для підвищення якості стратегічного планування та економічного програмування представляється доцільним створення міжкорпоративного державного центру планування та регулювання розвитку нафтопереробного комплексу. У зв'язку з цим потрібно: розробка концепції, стратегій та регіональних цільових програм розвитку галузі та її складових спільно з експертними групами та об'єднань малих виробників, що дозволить враховувати потреби внутрішнього та зарубіжних ринків у нафтопродуктах з урахуванням поєднання національних інтересів України з інтересами та можливостями вітчизняних підприємств; формування та пропозиція взаємопов'язаних законопроектів, що дозволяють реалізувати механізми державного стимулювання та контролю.

Запропонована концепція створення міжкорпоративного державного центру планування та регулювання розвитку нафтопереробного комплексу та державного стимулювання інвестицій у його модернізацію може бути основою як комплексних законопроектів, так і відносин державно-приватного партнерства. Механізми державно-приватного партнерства можуть бути впроваджені під час взаємодії державного міжкорпоративного центру управління та планування нафтопереробного комплексу.

Доцільним є розвиток і регулювання нафтопереробного комплексу з урахуванням кластерної політики. Кластерна політика в останні десятиліття стала одним з головних напрямів державної політики щодо підвищення національної та регіональної конкурентоспроможності в розвинених країнах. Кластерна політика стала популярною тому, що уряди багатьох країн у 1970—1980-х роках, розчарувалися в інших формах державної політики, наприклад, у промисловій політиці підтримки перспективних галузей. На відміну від промислової політики, де для її здійснення вибирається одна галузь господарювання, об'єкт проведення кластерної політики зазвичай відповідає реальній ситуації взаємодії галузевих компаній зі своїми постачальниками, покупцями продукції, компаніями, що забезпечують сервіс і просування товару, тобто всього ланцюжка доданої вартості. З іншого боку, підвищення конкурентоспроможності кластерів організується у тісне співробітництво між академічними колами, представниками органів влади та підприємцями для більш швидкої комерціалізації продуктів та інноваційності виробництва, що сприяє більш ефективному вирішенню проблем.

Одним з головних недоліків терміна "кластер" є його нечітке визначення та складності з виявленням його кордонів у просторі. Термін "кластер" було запропоновано Майклом Є. Портером в 1990 р. Проте Портер не просто запропонував новий термін визначення форм організації виробництва; кластери були ним позначені як нові об'єкти проведення державної політики щодо підвищення національної конкурентоспроможності [5]. З точки зору теорії, очевидно, що термін "кластер" втрачає реальний зміст, все більше перетворюючись на товарну марку, яку багато регіональних урядів використовують для залучення іноземних інвестицій, зміни іміджу регіону та інших цілей [6]. Тому активне просування кластерів без ретельного вивчення перспективних об'єктів може призвести до невинуватих державних витрат на проведення спочатку неефективної клас-

терної політики, а також ввести в оману потенційних приватних інвесторів.

Українські дослідники в цій галузі приходять до висновку, що якщо використовувати термін "кластер" стосовно всіх процесів концентрації виробництва, то цей термін неминуче втратить всякий сенс [7]. Термін має дві яскраво виражені складові — галузеву та територіальну.

Дослідники визначають промисловий кластер як групу споріднених, взаємопов'язаних галузей промислового комплексу та сфери послуг, що найбільш успішно спеціалізуються в міжнародному поділі праці, а регіональний (локальний) кластер — як групу географічно сконцентрованих компаній з однієї або суміжних галузей та підтримують їх інститутів, розташованих у певному регіоні, що виробляють схожу або взаємодоповнювальну продукцію та характеризуються наявністю інформаційного обміну між фірмами-членами кластеру та їх співробітниками, за рахунок якого підвищується конкурентоспроможність кластера у світовому господарстві [8]. Таким чином, кластери розрізняються за наявністю в них географічної складової: до позапросторових кластерів відносяться промислові і національні кластери, а до просторових — регіональні, транскордонні і локальні кластери [9].

Експерти сьогодні приходять до висновків, що кластерну політику можна визначити як комплекс заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності країни через стимулювання розвитку кластерів. В українській економіці вона може здійснюватися по відношенню до позапросторових та просторових кластерів та розвитку кластерних ініціатив. Крім того, окремим напрямом державної політики є розвиток існуючих та створення нових територіально-виробничих комплексів на основі використання ефекту розміщення, концентрації, комбінуння та кооперування [10].

Перспективним в ефективній організаційно-управлінській інноваційній стратегії держави є застосування двох напрямків кластерної економічної політики щодо нафтопереробного комплексу — політики розвитку позапросторових кластерів та політики розвитку кластерних ініціатив.

З одного боку, щодо сучасного нафтопереробного комплексу (позапросторового кластера) необхідно дослідити доцільність застосування концепції міжкорпоративного центру планування та регулювання розвитку комплексу як організаційного механізму посилення взаємозв'язків компаній комплексу, отже, механізму, що створює передумови до інноваційного розвитку, у поєднанні із запропонованими напрямками вдосконалення державного стимулювання. З іншого боку, є актуальним дослідження передумов розвитку локальних кластерних ініціатив у нафтопереробному комплексі у поєднанні з запропонованими напрямками вдосконалення державного стимулювання, що може послужити поштовхом до освоєння малих родовищ рідких вуглеводнів та виробництва з видобутої сировини конкурентоспроможної продукції.

Держава має створити сприятливі податково-інвестиційні умови та сформулювати свої цілі на 20—30 років уперед. Для того, щоб збалансувати паливний ринок, необхідна законодавча підтримка, що передбачає економічні стимули для виробників високоякісних, екологічно чистих нафтопродуктів. Необхідно створення на-

уково обґрунтованої моделі сталого розвитку нафтопереробного комплексу через використання найкращого світового досвіду.

ВИСНОВКИ

Основні шляхи вирішення основних проблем нафтопереробки: розробка державних заходів щодо стимулювання інвестицій у нафтопереробку; створення довгострокової програми конкретних заходів, націлених на корінну перебудову української нафтопереробки; створення в Україні державного об'єднаного центру нафтопереробки з метою регулювання питань стратегії та модернізації нафтопереробного комплексу; прийняття законодавства, що посилює показники якості нафтопродуктів; розробка ефективних механізмів біржової торгівлі нафтопродуктами; створення державного резерву нафтопродуктів та проведення товарних інтервенцій у періоди підвищеного попиту.

Література:

1. Окупанти бомбили два НПЗ України, один працюючий — знищено. 03 квітня 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/okupanti-bombili-dva-npz-ukrajini-odin-pratsjujuchij-znishcheno.html> (дата звернення: 12.05.2022).
2. Будівництво нового нафтопереробного заводу коштуватиме \$2 млрд та триватиме 5—7 років — Рябцев. 02.06.2021 р. URL: <https://hromadske.radio/podcasts/drive-time/budivnytstvo-novo-ho-naftopererobnoho-zavodu-koshtuvatyme-2-mlrd-ta-tryvatyme-5-7-rokiv-riabtsev> (дата звернення: 27.05.2022).
3. Курить на благо бюджету. Що таке акциз і чому це зручний податок. 16.04.2021 р. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/economics/kurite-vo-bлаго-byudzheta-hto-takoe-akciz-i-pochemu-eto-udobnyy-nalog-12042021-421870> (дата звернення: 22.05.2022).
4. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа. URL: <https://sfii.gov.ua/publicna-informaciya/> (дата звернення: 02.05.2022).
5. Портер М. Конкуренция: Пер. с англ. М.: Издательский дом "Вильяме", 2005. 608 с.
6. Федорова В. Г. Теоретико — методичні підходи до визначення поняття "кластер". Ефективна економіка № 9, 2011. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=704> (дата звернення: 05.05.2022).
7. Ковальова Ю.М. Кластер як новий інструмент модернізації економіки. Схід. 2007. № 5 (83). С. 9—13.
8. Семенов Г.А., Богма О.С. Кластери підприємств як передмова активізації розвитку регіональної економіки. Економіка та держава. 2006. № 4. С. 11—13.
9. Войнаренко М. Конкуренція кластерів — шлях до відродження виробництва на регіональному рівні. Економіст. 2000. № 1. С. 12—15.
10. Соколенко С.И. Производственные системы глобализации: сети. Альянсы. Партнерства. Кластеры: Укр. Контекст. К.: Логос, 2002. 646 с.
2. hromadske.radio (2021), "The construction of a new oil refinery will cost \$2 billion and last 5-7 years — Ryabtsev", [Online], available at: <https://hromadske.radio/podcasts/drive-time/budivnytstvo-novo-ho-naftopererobnoho-zavodu-koshtuvatyme-2-mlrd-ta-tryvatyme-5-7-rokiv-riabtsev> (Accessed 27 May 2022).
3. Sukov, O. (2021), "Smoke for the benefit of the budget. What is excise duty and why is it a convenient tax", [Online], available at: <https://www.dsnews.ua/ukr/economics/kurite-vo-bлаго-byudzheta-hto-takoe-akciz-i-pochemu-eto-udobnyy-nalog-12042021-421870> (Accessed 22 May 2022).
4. State innovative financial and credit institution (2022), [Online], available at: <https://sfii.gov.ua/publicna-informaciya/> (Accessed 2 May 2022).
5. Porter, M. (2005), Konkurentsia [Competition], Izdatelsky dom "Vilyame", Moscow, RF.
6. Fedorova V. G. (2011), "Theoretical and methodological approaches to the definition of the concept of "cluster", Efektivna ekonomika, vol. 9, [Online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=704> (Accessed 5 May 2022).
7. Kovaleva, Yu.M. (2007), "Cluster as a new tool of economic modernization", Skhid, vol. 5 (83), pp. 9—13.
8. Semenov, G.A. and Bogma, O.S. (2006), "Enterprise clusters as a prelude to revitalizing the development of the regional economy", Ekonomika ta derzhava, 2006, vol. 4, pp. 11—13.
9. Voinarenko, M. (2000), "Competition of clusters — the way to the revival of production at the regional level", Ekonomist, vol. 1, pp. 12—15.
10. Sokolenko, S.I. (2002) Proizvodstvennyye sistemy globalizatsii: seti. Al'yansy. Partnerstva. Klastery: Ukr. Kontekst [Production systems of globalization: networks. Alliances. Partnerships. Clusters: Ukr. Context], Logos, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 29.07.2022 р.

References:

1. Il'chenko, L. (2022), "The occupiers bombed two Ukrainian refineries, one working one was destroyed. April 3, 2022", [Online], available at: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/okupanti-bombili-dva-npz-ukrajini-odin-pratsjujuchij-znishcheno.html> (Accessed 12 May 2022).

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28, (044) 458-10-73